

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svakog petka • Godišnja pretplata 50 Din • Uredništvo i uprava nalazi se u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica 6 • Telefon broj 2177 • Račun Poštanske štedionice br. 12.943 • Oglasi po ceniku • Rukopisi se ne vraćaju

Ljubljana, 30 oktobra 1936
God. VII • Broj 43

BUGARI I MI U SADAŠNJOSTI

Ima već nekoliko godina, da se odgovorni bugarski državnici, pri povratku iz inozemstva u domovinu, zaustavljaju u Beogradu, da se bar i za kraće vreme sastanu sa svojim jugoslovenskim kolegama, koji kao i oni vode poslove u najvišoj državnoj upravi. I ta činjenica dokazuje, da je jugoslovensko-bugarsko zблиženje postalo stvarnost, s kojom mora da računa svaki, koji učestvuje u politici Balkana ili koji se bar zanima za tu politiku. To je dokaz, da balkansku politiku ne može više da vodi i da joj daje pravac niko, ko bi htio da mimo tog zблиženja ide za svojim posebnim težnjama i ciljevima a sa svrhom da ignoriše poznato geslo: Balkan balkanskim narodima.

Ovi sastanci bugarskih i jugoslovenskih državnika, iako im je skoro uvek odmereno kraće vreme, imaju pored običajne kurtoazije sigurno i veći i širi značaj. S ovakvim sastancima se prema vani dokumentuje težnja za zблиženjem obaju bratskih naroda, a ujedno se toj težnji — što je od vanredne važnosti — daju i nove pobude, da to ne bi ostalo samo na rečima, nego da ta težnja dobije i svoju stvarnu sadržajnu vrednost. Danas, kada se položaj u Evropi menja skoro iz dana u dan i kada je taj položaj stalan jedino u svojoj nestalnosti, potrebno je da ovi sastanci i razgovori među državniciima dveju južnih slovenskih sudskih država budu ispunjeni ne samo onim pitanjima, koja se direktno tiču obaju suseda, nego i onima o međunarodnom položaju uopće, i da se razmišlja, kakve učinke taj položaj može da ima na obe države i kako bi mogao da upliva posebno na odnose između Bugarske i Jugoslavije. Pri tome potrebno je mnogo državničke mudrosti, širokih pogleda, duboke pronicavosti, a najviše objektivnog, mirnog i stvarnog rasuđivanja, da se iz tih trenutnih raspoloženja isteže temeljni kamen za zdanje zajedničkog rada i bratskog sužića u budućnosti.

Jasno je, da su sva ta svojstva — široki pogledi, duboka pronicavost i objektivno, mirno i stvarno rasuđivanje — komponente državničke mudrosti, koje mora da ima u sebi ustaljena ličnost, koja nije vezana za nikakvu stranačku politiku i koju u njenom velikom državničkom konceptu nikada ne mogu da pokolebaju sentimentalni obziri prošlosti. Jer probleme, koji sežu daleko u budućnost, nikada ne smemo da uključujemo u programe i nastojanja dnevne stranačke politike, jer se tok, razvoj i polet života uopće ne može da svede pod nikakav paragraf, a još manje se daje od njega voditi i usmeravati. Problem budućnosti narodne celine i njegove srodnosti sa najbližim susedstvom stoji izvan pisanog zakona. Način rešavanja svakog narodnog problema nalaze zdrava kriv i bistar razum, srce i pamet, čekić i plug. Iz ovih prvina narodne celine, njegove rasečnosti i dubine, koja ide od seljaka do žuljeva do tvorničkih sirena, sazidan je oltar domovinske ljubavi, koja ima da bude regulator svega delovanja svakog državnika i koja je jedina roditeljica nesebičnog napora za narodnu budućnost — onoga napora, koji oltar ljubavi može da poškrupi i krvlju. Dokaz za to je naš pokojni Kralj.

Kao što je poznato, posle Njegove tragične smrti dala je naša država u Zenevi inicijativu za donošenje međunarodne konvencije za pobijanje terorizma. Na poslednjem sastanku Društva naroda u Zenevi bavila se je tim predmetom pravna komisija, koja je zaključila, da se ima sazvat i međunarodna konferencija, koja će definitivno izraditi i prihvatiti tu konvenciju. Pri glasanju o tom predlogu uzdržao se je od glasanja bugarski delegat, kao što su se također uzdržali mađarski i albanski delegati. Ta činjenica pobudila je u Jugoslaviji tim veće čuđenje, što je pre bugarska vlada prema toj konvenciji za pobijanje terorizma bila zauzela pozitivno stonovište. Taj događaj bi bio mogao da ima nepovoljnih posledica za jugoslovensko-bugarsko zблиženje, kad ga ne bi bio pri svome povratku iz Zeneve, zaustavivši se u Beogradu, objasnio i požalio sam predsednik bugarske vlade. Tom prilikom predsednik bugarske vlade g. Kioseivanov sašao se je s našim premijerom g. dr. Stojadinovićem. U razgovoru s našim novinarnima g. Kioseivanov izjavio je, da se potpuno odvajaju od stanovišta bugarskog delegata u onoj komisiji, a i sam bi preprečio taj incident, da nije morao da otputuje iz Zeneve pre nego što je došlo do raspravljavanja o tome pitanju. Predsednik bugarske vlade je nadalje tom prilikom odlučno naglasio, da je i Bugarska za tu konvenciju, i energično je odbio svaku sumnju, da u tome pitanju ne bi postojala potpuna saglasnost između bugarske i jugoslovenske vlade. Iz toga se vidi, kako su korisni takvi sastanci i lični dodiri naših državnika, i kako je jedino pravilno ono merilo državničke mudrosti, o kome govorimo na ovome mestu.

Kao što je utešno i u interesu mirnog sužića između nas i Bugarske likvidacija ovog incidenta, tako je utešljiva također i izjava češkoslovačkog ministra vanjskih poslova dra Krofte, koju je dao u svom velikom ekspezu dne

Izjava Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije

Izvršni odbor Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije na sednici od 24 i 25 oktobra 1936 g., raspravljajući o jednom konkretnom slučaju, smatra za potrebno da ponovo objavi, kakvo je gledište Sokolstva na njegov odnos prema politici.

»Soko Kraljevine Jugoslavije je opštenarodna, nepolitička organizacija. Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije, sokolske župe, društva i čete, a tako isto i pojedinci izričito kao Sokoli, ili u zastupanju sokolske organizacije, ne smeju sudelovati u političkim manifestacijama, niti davati političke izjave. Članovima Sokola Kraljevine Jugoslavije ostavlja se, da se u granicama opštih sokolskih načela i pozitivnih državnih zakona politički opredeljuje slobodno i po svom uverenju. Tražimo od njih, da se u javnom životu i celokup-

nom svom radu uvek rukovode tim načelima.« (Izvadak iz knjige »Putevi i ciljevi Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije«, 1931 g., strana 8).

Sokolstvo nikad nije otstupilo od ovog svog gledišta, niti je ikada dalo kome ovlašćenje da drukčije postupi. Ako se negde ipak dogodilo što protivno ovom gledištu, to je učinjeno greškom pojedinaca, što treba požaliti. Izvršni odbor Saveza poziva sve svoje članove da se pridržavaju gornjih načela.

Da se ne bi davala prilika neupućenima da bez razloga napadaju na Sokolstvo kao celinu, pozivamo braću Sokole, da našu sokolsku značku skinu u svakom slučaju kad učestvuju na kakvoj partijsko-političkoj manifestaciji, i da ni u kom slučaju kao Sokoli ne daju nikakve političke izjave.

SAVEZ SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Češkoslovačka odlikovanja jugoslovenskih sokolskih radnika

Pretsednik Češkoslovačke Republike g. dr. Eduard Beneš, izvolio je odlikovati veći broj jugoslovenskih ličnosti, među kojima i nekoliko sokolskih radnika.

Od sokolskih radnika odlikovani su:

Ordenom Belog Lava četvrtog stepena: zamenik starešine Saveza SKJ i starešina Sokolske župe Zagreb brat dr. Oton Gavrančić, zamenik starešine Saveza SKJ brat inž. Milivoje Smiljanić i član uprave Saveza SKJ brat dr. Milorad Dragić.

Ordenom Belog Lava petog stepena odlikovani su: zamenik starešine Saveza SKJ i starešina Sokolske župe Mostar brat Čedo Milić, načelnik Saveza SKJ brat dr. Alfred Pihler, član uprave Saveza SKJ i starešina Sokolske župe Sarajevo brat dr. Vojislav Besarović, član uprave Saveza SKJ i starešina Sokolske župe Ljubljana brat dr. Josip Pipenbaher, član uprave Saveza SKJ i starešina Sokolske župe Sušak-Rijeka brat Ivo Polić i prosvetar Sokolske župe Maribor brat dr. Makso Kovačić.

Pregledna istorija češkoslovačkog Sokolstva

Prosvetni odbor Češkoslovačke obće sokolske posvećivao je u toku poslednjih godina naročitu pažnju dvema zadacima: izdavanju svih Tirševih dela u okviru »Sokolskog arhiva«, a od kojih je do danas izašlo iz štampe osam svezaka, te istoriji Sokolstva. Gradivo za ovu istoriju već je skoro potpuno sakupljeno, a sav rad oko redakcije ovog grandioznog dela poveren je direktoru državnog arhiva bratu dr. Jenšovskom. Kako će pak predradnje oko ovog dela iziskivati još nekoliko meseci dok se bude moći konačno pristupiti njegovom izdavanju, odlučio se je prosvetni odbor ČOS da za sada izda za praktičnu upotrebu »Pregled istorije Sokolstva«. Baš pre nekoliko dana izašla je iz štampe prva sveska, koja obuhvata period od osnivanja Sokolstva godine 1862 pa do osnivanja ČOS 1889 godine. Delo je napisao nakon iscrpnog studija, upotrebljavajući već sakupljeno istorijsko gradivo, brat Ladislav Jandasek iz Brna, poznati sokolski pisac, ideolog i član prosvetnog odbora ČOS. Ova sveska imade 142 stranice te stoji 9 čsl. kruna. Jandasek u ovom delu opisuje sve važnije događaje pre osnivanja Sokolstva, Tiršev rad oko nacrtu telovežbe i terminologije, Fignerovo nastojanje da daje Sokolstvu demokratsko obeležje (bratstvo, tikanje) i t. d.

Posebna poglavlja posvećena su pojedinim periodima Tirševog rada i njihovoj karakteristici, nadalje osnivanju sokolskih jedinica među ostalim slovenskim narodima i t. d. Ovom delu, bez koga ne bi smela da bude nijedna sokolska biblioteka, slediće daljnji svesci, o kojima ćemo izvestiti kada izađu iz štampe.

Intenzivan rad češkoslovačkog Sokolstva na obranbenom vaspitanju svoga članstva

U svim češkoslovačkim sokolskim jedinicama već se od predlanske godine sistematski uz telovežbu provodi i vojničko vaspitanje sokolskih pripadnika, a i sama telovežba u mnogome se prilagođuje ovoj svrsi. Pored naročitih vežbi, gaji se i streljanje, vrše se iznenadne mobilizacije svoje pripadništva, priređuju danj narodne odbrane, predavanja o prvog pomoći, o plinskim napadajima, o zaštiti pred njima i t. d. Pre nekoliko nedelja sastali su se u velikoj sokolnici Sokola Brno I načelnici svih jedinica sokolske župe Jana Mahala, da se posavetuju o novim osnovama vojničkog vaspitanja u Sokolstvu, naročito o vežbama s novom pneumatskom puškom, o manipulisanju s plinskim maskama, o bacanju granate te o vežbama u orijentisanju na terenu pomoću geografskih specijalnih karata i t. d. Pri kraju debate održao je član prednjačkog zbora Sokola Brno I i poznati češkoslovački takmičar brat Jan Gajdoš interesantno predavanje o Olimpijadi u Berlinu, dopunivši ga sa svojim opažanjima i primedbama.

Reforma studija telesnog vaspitanja u Češkoslovačkoj

Sve do sada vršilo se u Češkoslovačkoj školovanje učitelja telovežbe po starim principima, koji danas više ne odgovaraju potrebama sadašnjice. U početku održavane su škole, koje su trajale po dve godine, a kasnije je taj studij bio produžen na tri godine. Ali kako se pojavila težnja, da se profesori telovežbe izjednače s ostalim profesorima srednjih škola, nastojalo se da se i njihov studij produbi te se pomisljalo da se on produži na 4 godine. Za ovu zamisao najviše je dao pobude zakon o osnivanju Tirševog telesnouzgojnog instituta 1935 godine. Na osnovu ovog zakona ima da se osnuje kod ovog instituta naročito pedagoško odeljenje, koje će ujedno biti i priprema za osnivanje samostalne visoke škole za fizičko vaspitanje. Češkoslovačko ministarstvo prosvete već izrađuje detaljniji program rada ove škole, koja će se smestiti u novu vež-

baonicu na Masarikovom stadionu, a o kojoj smo već izvestili u prošlom broju. Obuka u ovoj visokoj školi biće teoretska i praktična, a imade i katedru za anatomiju i higijenu i ostale discipline. Praktične vežbe vodiće naročiti kontraktualni nastavnici (prednaci i treneri), koji će biti izabrani iz redova telovežbačkih i sportskih udruženja. Svojim radom ova škola, koja će imati rang univerziteta, imala bi da započne u školskoj godini 1937/1938. Prema svemu se vidi, da se osnivanje visoke škole za telesno vaspitanje priprema u Češkoslovačkoj s najvećom brigom i sa sistematskim studijem svega što je potrebno za ovakvu školu, koristeći se pri tome i stečenim iskustvima sa sličnim školama u drugim državama.

Fizičko vaspitanje u Poljskoj

Državni statistički ured u Varšavi izdao je opsežnu knjigu, u kojoj objavljuje potpuno pregled rada udruženja, koja rade na polju fizičkog vaspitanja. Ovakav pregled izdaje pomenuti ured već nekoliko godina, a prema ovom poslednjem, koji donosi i statističke podatke za godinu 1935, vidimo, da u raznim sportskim i telovežbačkim društvima u Poljskoj ima oko 600.000 članova te 136.000 članica. Prema statistici iz godine 1930 iznosi porast za preko 380.000 pripadnika. Domaća s vežbaonicom u Poljskoj je 1046, igrališta za nogomet 946, letnjih vežbališta i igrališta 4415, a plivačkih bazena oko 200. Svih sportskih i telovežbačkih društava imade 7317, dakle oko 2000 više, nego pre 5 godina. Ali i uspeh rada tih društava pokazuje lepe rezultate; dok je naime 1931 za svoje postignute uspehe dobilo počasni odznak, koji je uveo poljski državni ured za fizičko vaspitanje, oko 16.500 pripadnika tih udruženja, prošle godine je taj odznak primilo već skoro 340.000 članova pomenutih udruženja.

Među najveće telesno-vaspitne organizacije Poljske spada Savez strelaca, koji je bio potajno organizovan od strane pokojnog maršala Pilsudskog već godine 1908. Iz tih streljačkih društava rekrutovan je glavni kadar poljskih legionara. I posle oslobođenja nije taj savez prestao radom, već ga je naprotiv i proširio, odgovarajući omladinu ne samo u telesnom pogledu, nego i u vojnim veštinama te patriotiskom duhu. Zbog toga je ovu organizaciju Poljska favorizirala i potpomagala više od svih ostalih. U pojedinim društvima imade i omladine, koja se priprema za vojnu službu, ali i starijih, već otsluženih vojnika. Pored telovežbe gaji se osobito streljanje te ostale vojničke veštine, dok se članice vežbaju za rad sestara Crvenog

dica za jugoslovensko-bugarsko zблиženje, kad ga ne bi bio pri svome povratku iz Zeneve, zaustavivši se u Beogradu, objasnio i požalio sam predsednik bugarske vlade. Tom prilikom predsednik bugarske vlade g. Kioseivanov sašao se je s našim premijerom g. dr. Stojadinovićem. U razgovoru s našim novinarnima g. Kioseivanov izjavio je, da se potpuno odvajaju od stanovišta bugarskog delegata u onoj komisiji, a i sam bi preprečio taj incident, da nije morao da otputuje iz Zeneve pre nego što je došlo do raspravljavanja o tome pitanju. Predsednik bugarske vlade je nadalje tom prilikom odlučno naglasio, da je i Bugarska za tu konvenciju, i energično je odbio svaku sumnju, da u tome pitanju ne bi postojala potpuna saglasnost između bugarske i jugoslovenske vlade. Iz toga se vidi, kako su korisni takvi sastanci i lični dodiri naših državnika, i kako je jedino pravilno ono merilo državničke mudrosti, o kome govorimo na ovome mestu.

Kao što je utešno i u interesu mirnog sužića između nas i Bugarske likvidacija ovog incidenta, tako je utešljiva također i izjava češkoslovačkog ministra vanjskih poslova dra Krofte, koju je dao u svom velikom ekspezu dne

22 o. m. češkoslovačkom narodnom pretstavništvu u pogledu odnosa Male antante prema drugim narodima na Balkanu. U tom svom ekspezu dr. Krofte je između ostalog rekao: »U Zenevi sam se osvedočio o velikoj privlačnoj sili Male antante, koju ona ima na druge države, a čiji predstavnici više puta izražuju svoje težnje da s nama saraduju u različitim pitanjima. Obe države Balkanskog sporazuma, Turska i Grčka, iako nisu članice Male antante, već su uobičajile da njihovim predstavnicima u Zenevi s nama raspravljaju opšta pitanja, koja su tu na dnevnom redu. Posebno pak mislimo na Bugarsku, čiji je ministar predsednik Kioseivanov u nekoliko razgovora sa mnom izrazio svoju odlučnu volju, da želi raditi na trajnom zблиženju i sistematskoj saradnji s Malom antantom. Također i predstavnici Baltičkih država nisu prikrivali svoje želje da bi njihova saradnja s Malom antantom u pitanjima opšteg značaja za nje postala norma.«

O ovim pitanjima, koja se odnose na vanjsku politiku naše Kraljevine, bratske Bugarske i Češkoslovačke te drugih prijateljskih nam i savezničkih država, potrebno je da smo i mi Sokoli, ukoliko je moguće, dobro poučeni, a to

je potrebno i s razloga da i mi radom i nastojanjima odgovornih državnika dobijamo sankciju za svoje delovanje, koje po diktatu slovenskog sokolskog bratstva teži za istim ciljevima i koje je već urodilo zdravim plodovima realne slovenske uzajamnosti. Naš rad doduše ne ovisi o toj sankciji u nikakvom pogledu — ni u materijalnom ni u moralnom — ali nam ipak nastojanja državnika, koja sežu izvan našeg delokruga rada, daju ono zadovoljstvo, koje je jedino priznanje za našu svesnu, smotrenu i požrtvovnu službu na korist domovine. I u toj svesti, da smo izvršili svoju državljansku i nacionalnu dužnost, u nama se bude novi potstreci za intenzivniji rad u istom smislu, a prema nacrtima našeg tehničkog i prosvetnog radnog programa. Ukoliko ti uspehi budu uverljiviji i sami po sebi imali jačeg odjeka u javnom životu, utoliko više ćemo se osećati učvršćeni u svom gledanju na taj život i utoliko više ćemo imati prava da prosuđujemo taj život sa svojih vidika, koje ne može ništa da pomuti. Jer najjači je i najsamovlesni onaj, koji veruje u samoga sebe i koji je uveren u nutarnju vrednost ideje, kojoj služi

Naša uspešna nastojanja u tome pogledu potvrđuju i činjenice koje su pred nama, a među kojima naročito svedunački-sokolski slet godine 1935 u Sofiji, koji je bio velebna manifestacija bratske sloge i ljubavi Bugara i Jugoslovena, manifestacija kakve do tada bugarska prestonica nije još videla. I nije se samo na tome ostalo, već smo u tome pravcu i produžili svoja nastojanja te smo u toku dobre godine dana iza toga sleta stekli i nova saznanja, da smo u tome pogledu na pravome putu. I čini nam se stoga, da na osnovu takvog rada i u novom zdanju bratskog sužića, da se više nikada neće ponoviti očajni krik Hrista Boteva kako »brat prodaje brata«, već da se obnavlja sjajno doba iz druge polovine prošloga veka, kada se je — potresna tim krikom — tadanja omladina mahom okupljala pod zastavu jedinstva, koju izdigloše naš Svetozar Marković i Pero Todorović. I do danas menjala su se imena, a i još će se menjati, ali će zato ostati pozitivna, stvaralačka i pobednička moć naše misli, i to tim sigurnije, jer je već zahvatila široke slojeve naroda s ove i s one strane državničke granice.

biće to dovoljan uspeh rada u društvu. Svake nedelje ima se održati po jedan govor pred vrstom. Predviđena su i predavanja kako za Sokole tako i za narod. Pozorišni oteck takođe je počeo i u pripremi su »Kir-Janja« i »Sokolska majka«. Tamburaški zbor će se reorganizovati. Sada je otvorena čitaonica i knjižnica. Čitaonica prima pored sokolskih listova još »Politiku«, »Dan« i »Osišani jež«. Knjižnica ima oko 600 knjiga, a samo je ove godine kupljeno od Srp. književne zadruge 10 kola u vrednosti 800 dinara. Društvu je olakšan rad, jer ima sve potrebne prostorije u Domu Kralja Petra I Oslodića.

Na zadnjoj sednici upravnog odbora, donešena je odluka, da se u društvu osnuje jahački oteck, pošto za isti postoji mogućnost, jer braća, koja su služila u vojsci u konjici, moraju i posle imati ne samo konja, nego i sav pribor. Pokušaću se u toku ove godine s organizovanjem streljačkog otecka. Kao što spomenut program je obilan, samo svi funkcioneri pa i članovi treba svojski da pregnu na posao, ne oslanjajući se jedan na drugog, i ne gledajući da li je neko više uradio a neko manje, i uspeh neće izostati. D. A.

Naši pokojnici

† Brat Ananije Grubješić

Dana 17 oktobra o. g. preminuo je u cvetu svoje mladosti, u 26 godini života, brat Ananije Grubješić, učitelj u selu Mlakvi, opštine Kosinj.

Uz svoj naporni, prosvetni i nacionalni rad na selu, naročito se isticao u sokolskom radu.

Sokolska četa Lipovo Polje izgubila je u njemu jednog od najvrjednijih svojih članova, koji je služio kao primer pravog Sokola i brata.

Retki su ljudi, koji su se s takvim oduševljenjem ođavali poslu, kao što je to bio brat Ananije.

S fanatičkim oduševljenjem ođavao se svakom poslu narodnom. Stvorio za učitelja bio je upravo umetnik u ophodjenju sa selom. Kao retko tko poznao je dušu narodnu, i sa neverovatnom energijom znao se ođavati svemu onome, što u selu ne valja, i steći poštovanje od seljaka i ako još mlad kao čovek, a još mladi kao službenik u spomenutom selu.

Pošten, karakteran, neustrašiv u propovedanju stvari kojoj služi, izazivao je, iako još relativno mlad, poštovanje svojih.

Samo poznavalac stvari i neposredni posmatrač, može shvatiti s kolikim uspehom vršio tešku dužnost svoju učiteljsku na selu. Retki su učitelji, koji bi tako iskreno bili oplakani od naroda, kao što je to bio brat Ananije.

Na pogrebu, koji je obavljen dana 19 oktobra o. g., uz prisustvo čitavog naroda doline Kosinjske, i njegovih kolega i poštovaoca iz Perušića, na čelu sa sreskim načelnikom, učestvovala je Sokolska četa sa svim članstvom. Na grobu u ime čete oprostilo se s pokojnikom dirljivim govorom brat starešina M. Pavlović. Osim toga s pokojnikom su se oprostili u ime učiteljsva njegovi drugovi Milan Balen i Geno Kečević, kao i mesni sveštenik M. Diklić. Učitelj Balen iznoseći njegove vrline kao učitelja oprostilo se s njim i kao rezervnim oficijom.

Slava bratu Ananiju Grubješiću!

KRONIKA

Otkriće spomenika vojvodi Vuku. U nedelju 25 o. m. otkriven je u Beogradu na veoma svečan način spomenik našem legendarnom junaku četniku vojvodi Vuku. Ovoj svečanosti uz ogromno učesće naroda, četnika i vojske prisustvovali su i mnogi odličnici, među kojima izaslanik Nj. Vel. Kralja pukovnik g. Radovan Popović, zastupnici kr. vlade, senata i narodne skupštine te generalitet. Nakon crkvenog obreda, prizrenski episkop g. Serafin održao je prigodan govor o pokojnom vojvodi Vuku i njegovim zaslugama u borbama za oslobođenje našeg naroda. O velikom pokojnom junaku opširno je zatim govorio g. Milan Ačimović, advokat i bivši četnik, nakon čega je vojna muzika intonirala četničku himnu »Spremite se, spremite četnici!« Govorili su još načelnik glavnog generalštaba general g. Milutin Nedić, četnik Toma Trajanović, na-

kon čega je g. Ačimović predao spomenik na čuvanje zastupniku beogradske opštine, većniku g. Milutinu Nešiću. Ova dirljiva svečanost, kojoj su učestvovali i seda majka vojvode Vuka — potpukovnika Vojina Popovića, koji je nakon tolikih junačkih podviga pao na Crnom Kamenu kod Gruništa 16 novembra 1916 godine, — i njegova kćerka, završena je polaganjem brojnih venaca.

80 godišnjica prof. dr. Dragutina Gorjanovića. Dne 28 o. m. navršio je osamdeset godina života naš veliki naučnik prof. dr. Dragutin Kramberger Gorjanović. Prof. Gorjanović stekao je u svom bogatom naučnom radu najveću slavu osobito otkrićem i temeljitom obradom fosilnih ostataka krapinskog pračoveka u svome epochalnom delu »Diluvijalni čovek iz Krapine«, napisanom na nemačkom jeziku, i »Život i kultura diluvijalnog čoveka.« Jubilarac je rodom iz Zagreba, gde i danas živi. U svom rodnom gradu svršio je osnovnu i srednju školu, a univerzitetske nauke slušao je u Cirihu, Minhenu te Tibingenu, gde je i položio doktorat iz prirodnih nauka. Neko vreme radio je na geološkom državnom zavodu u Beču, od kuda se je vratio u rodni svoj Zagreb, gde je nakon nekoliko godina postao profesor univerziteta te direktor Geološko paleontološkog muzeja. Jubilarac ima velikih zasluga za geološko kartografiranje bivše Hrvatske i Slavonije. Napisao je veliki broj naučnih rasprava iz svoje struke, koje su mu donele glas učenjaka svetskog ugleda, naročito pak gore spomenuto veliko delo, koje je zainteresovalo za našu zemlju inostrani svet.

25 godišnjica umetničkog rada Božidara Širole. U red naših najboljih savremenih komponista, čija su dela osvojila i inostranstvo, spada i dr. Božidar Širola, profesor Glazbenog zavoda u Zagrebu, koji je početkom ovoga meseca slavio 25 godišnjicu svog plodnog umetničkog rada. Dr. Širola rodom je iz sela Zakanj, u karlovačkom srezu. Nakon svršene gimnazije upisao se na univerzitet u Zagrebu, gde je i diplomirao, položivši ispit iz matematike i fizike. Uz svoje univerzitetske studije bavio se i muzikom, koju je volio još od rane mladosti. Radeći u muzičkom institutu bečkog univerziteta, promoviran je tamo 1921 godine na čast doktora muzikologije. Do danas je dr. Širola komponovao oko 70 većih kompozicija. Od njegovih dela valja spomenuti muzikalnu grotesku »Stanac«, opere »Senec«, »Citara i bubanj«, »Grabancija« i t. d. Jubilarac je danas i pravi član Jugoslovenske akademije u Zagrebu.

70 godišnjica književnika Ante Dukića. Dne 19 o. m. navršio je sedamdeset godina svog života poznati književnik i pesnik Ante Dukić, čija su nekoja dela prevedena i na češki, slovački, poljski, engleski, ruski, hebrejski, srpsko-lužički, rusinski te u esperanto. Naročito su poznati njegovi aforizmi iz zbirke »Pogledni na život i svet«, nadalje zbirka pesama »Od osvita do sutona«. Dukićevu knjigu aforizama nagradila je Srpska kraljevska akademija u Beogradu. Od njegovih pesama najpoznatija je misaona pesma »Hram«, koja je prevedena pored već nabrojanih jezika još i na madžarski, rumunski, italijanski, španjolski i bugarski jezik, dakle na 15 jezika. Još i sada ovaj naš sedi pesnik radi, te je u Jadranskom kalendaru za 1936 godinu objavio prekrasnu baladu u čakavskom dijalektu pod naslovom »Marija Devica«.

40 godišnjica smrti Antona Bruknera. Čitav kulturni svet setio se je ovoga meseca 40 godišnjice smrti velikog komponiste Antuna Bruknera. Ovaj veliki komponista i virtuoz na orguljama, nakon svršenih muzičkih studija, radio je kao regens hori u katedrali u Lincu. Godine 1868 imenovan je zbog svojih vanrednih sposobnosti za dvorskog organistu u Beču, gde ubrzo postaje i profesor kompozicije te orguljanja na tamošnjom konzervatoriju. U Beču je imao prilike da se istakne i skoro zadobije svetski glas odličnog muzičkog pedagoga, majstora na orguljama te odličnog kompozitora. Naročito su poznate od njegovih kompozicija brojne simfonije i razne crkvene kompozicije. Vanredna je njegova instrumentacija, koja je veoma bogata, pa su lepota mnogih njegovih kompozicija otkrili tek u poslednjim decenijama. Umro je 12 oktobra 1896 u Beču, navršivši 71 godinu.

Razne kulturne vesti

Dne 22 oktobra navršio je nestor slovenačkih stenografa, direktor gimnazije u penziji prof. Franjo Novak, osamdesetgodšnjicu svog života. Kako prof. Novak nije bio potpuno zadovoljan Bezenškovom stenografijom, sastavio je 1901 god. na osnovu Bezenškove, nemačke Gabelsborgove i češke stenografije novu slovenačku stenografiju, koja se pokazala kao veoma praktična.

Ove godine navršava se 500 godina, otkako je Ivan Gutenberg, nakon mnogih pokusa, iznašao tiskarsko slovo. Ovaj revolucionarni izum, koji je omogućio širenje nauke i prosvete, zaslužuje, da se na nj ne zaboravi. Nemačka će ovaj jubilej proslaviti godine 1940 u Majnu na veoma svečan način; te godine, naime, navršava se i petstogodišnjica izlaska prve štampane knjige.

Pre 75 godina izvršio je na dan 26 oktobra slavni nemački fizičar prof. Filip Rajs u Frankfurtu na Majni prve pokuse s telefonom, koji je on izumio. Njegovi savremenici nisu pokazali razumevanja za ovaj epochalan izum. Tek dve godine nakon njegove smrti uspeo je njegov zemljak Beo da pridobije industrijalce za usavršenje Rajsovog izuma.

U Zagrebu je umro nakon kraće bolesti 21 o. m. Josip Pavić, prvak zagrebačke drame i jedan od najboljih jugoslovenskih glumaca upošte. Pavić je bio rodom Bosanac. Gimnaziju je učio u Zagrebu, gde se je kao 20-godišnji mladić priključio Mlinarićevoj kazališnoj trupi. Kasnije je nastupao u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Beogradu, dok se opet nije povratio u svoj omiljeni Zagreb, gde je nasledio velikog prethodnika i uzornika, pokojnog Fijana. Pre osam godina slavio je 25 godišnjicu svog bogatog umetničkog rada, a sada je neočekivano izdahnuo svoju plemenitu dušu, dušu velikog umetnika i rodoljuba.

Početkom ovoga meseca proslavljena je u Samoboru 50-godišnjica života i 30-godišnjica književnog rada pesnika Ljube Viznera. Na ovoj proslavi učestvovali su istaknuti naši književnici iz Zagreba, koji su i izdali »Spomenicu« posvećenu jubilarcu, čije čista dobit je namenjena njemu.

U Sofiji umro je pre nekoliko dana dr. Ilija Bobčev, najmlađi član ugledne porodice Bobčev, koji je bio poznat kao odličan privrednik a i pesnik te ugledan javni radnik. Dr. Ilija Bobčev bio je nekoliko puta i u našoj zemlji. Naročito je zavolio Zagreb. Pored nekoliko stranih jezika, veoma je dobro govorio i naš jezik. Od njegovih pesničkih zbiraka najpoznatija je knjiga »Ljubimo više Bugarsku«, a poslednje njegovo delo je knjiga »Posle gorkih zadaća«, u kojoj je pokojnik sitezio sav svoj dotadašnji rad i prikazao u zbijenom obliku problematiku savremene Bugarske. Pokojni dr. Bobčev bio je saradnik mnogih stručnih dnevnika, a naročito je mnogo pisao u sofijskom »Miru«.

Dne 16 o. m. navršila se je 75-godišnjica našeg velikog geografa dr. Artura Gavacija, profesora zagrebačkog univerziteta te pretstojnika zavoda za fizičku geografiju. Zaslužni jubilarac rodom je iz Splita, gde je i učio gimnaziju, dok je geografiju studirao u Zagrebu i Beču. Kao srednjoskolski profesor službovao je u Zagrebu, Splitu, Gospiću i Karlovcu. Godine 1911 imenovan je docentom zagrebačkog univerziteta, a nakon oslobođenja bio je nekoliko godina redovni profesor ljubljanskog univerziteta, od kuda se vratio u Zagreb. Napisao je veliki broj naučnih studija, članaka i recenzija.

Pre nekoliko dana bilo je u praskom muzeju, u dvorani Panteon, na svečan način otkriveno poprsje velikog češkog pisca i dramatičara Alojzija Jiraseka, koji je time uvršten u red besmrtnika češkoslovačkog naroda. Poprsje rad je akademskog vajara prof. Bohumila Kafke.

Prednjak traži nameštenje

Trgovački pomoćnik mešovite struke, prednjak s društvenim ispitom moli bratska društva (čete), da bi mu našle mesto pomoćnika, ili poslovođe za samostalno vodenje manje trgovačke podružnice. Polaze manju kauciju. Za uzvrat radio bi u tom društvu (četi).

Ponude slati na brata Franju Ferić, zamen. načelnika Sokolskog društva Vrbovec.

**MALE VESTI
IZ NAŠIH JEDINICA**

BEGOVHAN. — Komemoracija Viteškog Kralja Ujedinitelja. Sokolsko društvo Begovhan održalo je komemoraciju na dan druge obletnice smrti Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. Ovoj komemoraciji prisustvovalo je sve članstvo i mnogi prijatelji Sokolstva te je ista obavljena na dostojan način i s puno pijeteta. Brat starešina je održao pomen-govor o mrtvom Kralju; recitovane su deklamacije o mrtvom Kralju.

Komemoracija je završena klicanjem nezaboravljenom Kralju Mučeniku i našem dičnom starešini Kralju Petru II.

BELI MANASTIR. — Osnivanje nove sokolske čete u Bolmanu. Nakon uspele propagandne javne vežbe, koju su na rođendan Nj. Vel. Kralja priredila u Bolmanu Sokolska društva Beli Manastir i Branjin Vrh-Šećerana, pođedena je u tom selu živa akcija za osnivanje sokolske čete. U ovu svrhu održana je u nedelju 18 oktobra u osnovnoj školi osnivačka skupština čete, na kojoj je ujedno i izabrana nova uprava i to starešina br. Stokan Sarkanjac, ratar; zamenik br. Branko Vučić, ratar; tajnik br. Veljko Vučenić, ratar; načelnik br. Stanko Stefanović, učitelj; blagajnik br. Ziva Tomić; revizori br. Branislav Sirotanović, opć. činovnik i br. Božo Bojanin, trgovac. Ođedena je članarina 2 Din po članu, a za vežbače 1 Din. Prilikom glavne skupštine upisala su se 34 člana i 14 članica, od kojih je 16 vežbača i 7 vežbačica. Četa će pripasti belomanastirskom sokolskom društvu, a njome se povećava broj sokolskih jedinica u baranjskom sokolskom okružju, te isto sada broji: 7 društava i 7 četa, ukupno 14 sokolskih jedinica. Ulazak novoosnovane čete u naše sokolske redove bratski pozdravljamo i želimo joj uspeha u sokolskom radu, a koji se jedino postizava neprekidnim i ustrajnim radom.

B. S.

MOKRIN. — Sokolski narodni univerzitet. Povodom Petrove petoletke doneta je odluka da se u društvu osnuje »Sokolski narodni univerzitet«. Predavanja na ovom univerzitetu održavaće se onih meseci, kada prestaju poljski radovi. Predavanja, koja će se držati na ovom univerzitetu, biće tako uđedena, da mogu i najširi slojevi naroda istim prisustvovati i razumeti ih.

Pored sokolskih tema, predviđene su nacionalne, istorijske, poljoprivredne (ekonomske, stočarske i dr.), higijenske, književne, narodno odbranbene i t. d. Pored predavača iz mesta angažovani su i stručnjaci sa strane, koji su već sada dali svoj pristanak.

Otvaranje »Sokolskog univerziteta« obavljeno je u nedelju 25 oktobra 1936. O značaju i radu u budućnosti govorio je brat Adamov D., starešina društva. Prvo predavanje održao je br. kap. I klase Stanislav Jelačin i to »Napad i odbrana od napada iz vazduha«. Predavanje je vrlo uspešno, jer je i pored teorije br. Jelačin pokazao praktično upotrebu maski protiv otrovnih gasova. Pored članstva bilo je velik broj i građana.

VELENJE. — Nastop sokolske pevne sekcije. V soboto 18. t. m. smo uživali lep večer. Ta večer so zopet nastopili priljubljeni naši pevci, 10 po številu, z obširnim programom narodne, v manjši meri umetne pesmi. Polna dvorana občinstva je bila zadošćenje pridnim pevcom, ki so žrtvovali toliko večernih ur naših lepih pesmi, v zavesti da s tem vršijo v našem trgu važno kulturno delo. Tretjič je že nastopil sokolski pevski ođsek pred velenjskim občinstvom, in vsakokrat si je pridobil novih poslušalcev in ljubiteljev. Slednji koncert je pokazal, da je triletno skupno petje — zbor zילו v enotnost, ki je osnova dobremu petju. Pozrtvovalni pevovodja br. Prelovec Rado je posvetil stvari veliko truda, zato uspeh ni izostal. Pevski večer je bil posvečen v prvi vrsti koroškemu fantu-pevcu Mateju Habihu, ki je pesmi žrtvoval svoje mlado življenje, zato je polovica programa zavzemala koroška narodna pesem. Ze v odmoru se je sodelujoči pevci br. Kramar v kratkih besedah spomnil tudi dveh globokih ran, zasekanih našemu rodu s koroškim plebscitom in Rappallom, iz katerih ran je tekla naša najboljša kri — Gortana, bazoviških omladincev in nešteto žrtv onstran Karavank in Snežnika. Njih žrtve so nam porok; da se bo naša pesem zopet svobodno glasila po zasluženi naši domovini, kjer jo sedaj preganjajo in uničujejo sovražniki našega rodu, zavedaajoč se, da narod, ki poje ni mrtev in da je pesem vez, ki ne pozna krivičnih meja.

Obnovite pretplatu na sokolske listove!
Sokoli, pomazite svoju štampu!

Absolutna sigurnost
gimnastičkih sprava prvi je zahtev vežbača; naše sprave ali neodgovaraju samo sa absolutnom sigurnošću, nego i sa praktičnom upotrebom, preciznošću, krasnom izvedbom i neverovatno niskom cenom svima Vašim zahtevima.

Tvornica gimnastičkih sprava
J. ORAŽEM RIBNICA
na Dolenskem

KLIZIJE
vseh vrst po fotografijah ali risbah iz vsakega najsolidnejše
KLIZARNA ST-DEU LJUBLJANA-DALMATINOVAČE

UČITELJSKA TISKARNA
R. Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA
FRANČIŠKANSKA UL. 6

Tiska soške, mladinske, leposlovnice in znanstvene knjige v enobavremem in večbavremem nakladi. Brošure in knjige v malih in največjih listov, plakate. Okusna, praprave vabla jedilne logov, cenikov in reklamnih ilustriranih katalogov; za osnovne, meščanske in srednje šole.

Narobilna sprejema tudi podružnica knjigarne Mariboru palača banovinske hranilnice

IZDELUJE DIAZO-AMONIAK-PAPIR »JASNIČ«, ZA KOPIRANJE NAČRTOV, KI JE EDINI 100% DOMAČ IZDELEK TE VRSTE V DRŽAVI

ROSIJA - FONSIER • društvo za osiguranje i reosiguranje • BEOGRAD

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl) • Glavni i odgovorni urednik Stjepan Čelar • Uređuje Redakcijski oteck • Tiska Učiteljska tiskara (pretstavnik Francé Štrukelj) — Ljubljana